

Teisteanais
Nàiseanta
2026

2026 Gàidhlig

Sgrùdadh

Advanced Higher

Question Paper Finalised Marking Instructions

These marking instructions have been prepared by examination teams for use by Qualifications Scotland appointed markers when marking external course assessments.

The information in this document may be reproduced in support of Qualifications Scotland qualifications only on a non-commercial basis. If it is reproduced, Qualifications Scotland must be clearly acknowledged as the source. If it is to be reproduced for any other purpose, written permission must be obtained from Qualifications Scotland.

General marking principles for Advanced Higher Gàidhlig: Practical Criticism

This information is provided to help you understand the general principles you must apply when marking candidate responses to questions in this paper. These principles must be read in conjunction with the detailed marking instructions, which identify the key features required in candidate responses.

- (a) Marks for each candidate response must **always** be assigned in line with these general marking principles and the detailed marking instructions for this assessment.
- (b) Marking should always be positive. This means that, for each candidate response, marks are accumulated for the demonstration of relevant skills, knowledge and understanding: they are not deducted from a maximum on the basis of errors or omissions.
- (c) If a specific candidate response does not seem to be covered by either the principles or detailed marking instructions, and you are uncertain how to assess it, you must seek guidance from your team leader.
- (d) Candidates should use their own words as far as possible, unless the candidate is discussing or analysing a quotation. Where a candidate merely re-writes sections of the text with no supporting analysis or comment, no marks should be awarded.
- (e) Other answers can be accepted than those in the marking Instructions as long as they are relevant and appropriate. We use the term ‘No freagairt sam bith eile a tha ionchaidh’ to allow for the possible variation in candidate responses. Credit should be given according to the accuracy and relevance of candidate’s answers.
- (f)
 - (i) For questions that ask candidates to ‘**Mìnich...**’ or ask ‘**ciamar...**’, candidates must relate cause and effect and/or make relationships between things clear.
 - (ii) For questions that ask candidates to ‘**Seall mar a tha...**’, candidates must identify features of language and discuss their relationship with the ideas of the passage as a whole. Features of language might include word choice, imagery, tone, sentence structure, punctuation, sound techniques, and so on.
 - (iii) For questions that ask candidates ‘**Carson, nad bheachd...**’, candidates must make a personal judgement based on the text and task.

The following notes are offered to support markers in making judgements on candidates’ evidence.

Stiùiridhean Comharrachaidh

Teacsa 1 - Ficsean: Bàrdachd

Ceist			Fregairt a thathar a' sùileachadh	Comharran iomlan	Stiùireadh a bharrachd
1.			<i>Gabh ri freagairt iomchaidh sam bith, mar eisimpleir:</i> Tha am bàrd a' togail dealbh de Lunnainn air an oidhche ('<i>a-nochd</i>'). Air sgàth truailleadh solais chan eil na speuran '<i>soilleir no dorch</i>' agus chan fhaicear na '<i>reultan</i>'. Tha am bàrd a' cleachdadh ìomhaigheachd airson innse mar a tha an suidheachadh tron latha - chan eil '<i>coinneal mòr latha</i>' (a' ghrian) ri faicinn ri linn truailleadh adhair/togalaichean àrda.	2	
2.			<i>Gabh ri freagairt iomchaidh sam bith, mar eisimpleir:</i> Ath-aithris - Tha am bàrd a' cleachdadh an fhacail '<i>gun</i>' ro thrì ainmearan gus tòna an-fhoiseil a chruthachadh. 'S e feumalachdan deatamach airson beatha fhallain a th' ann an '<i>cadal . . . fois is saorsa</i>' ach tha iad a dhìth sa bhaile mhòr. Ìomhaigheachd - '<i>An abhainn</i>' - Tha e soilleir gur e meatafor airson a' bhaile mhòr a tha seo. Tha an abhainn '<i>an tuil</i>' - 's e beachd a' bhàird gu bheil cus de gach rud ann - daoine ('<i>casan a' gluasad</i>'), càraichean, gnìomhachas ('<i>na cuibhlichean</i>') agus nach eil stad a' tighinn orra ('<i>a' tionndadh gun sgar</i>'). Tha seo a-rithist a' cruthachadh tòna an-fhoiseil. Uaim - '<i>cuibhlichean 's cabhag</i>' - tha an litir 'c' cruaidh agus tha mar a tha i air a cleachdadh dà thuras an seo a' cur cuideam air fuaimean 's gluasad. Tha seo a' cruthachadh tòna an-fhoiseil.	3	

Ceist			Fregairt a thathar a' sùileachadh	Comharran iomlan	Stiùireadh a bharrachd
3.			<i>'Cus ag adhradh beartas air altair an t-saoghail'</i> - Tha am bàrd den bheachd gur e a bhith a' dèanamh fortan an t-adhbhar a th' aig tòrr mòr dhaoine (<i>'cus'</i>) am beatha a chur seachad anns a' bhaile mhòr. 'S e sin, mar gum biodh, an creideamh aca (<i>'ag adhradh beartas'</i>) agus tha iad deònach am beatha fhèin ìobairt le bhith ag obair gun stad (<i>'air altair an t-saoghail'</i>) gus am faigh iad e.	2	
4.			<i>Gabh ri freagairt iomchaidh sam bith, mar eisimpleir:</i> Tha am bàrd a' dèanamh coimeas eadar an fheadhainn aig a bheil mòran ann an rann a sia agus an fheadhainn aig nach eil càil ann an rann a seachd. Chì sinn a bheachd nach eil ach dà bhuidheann ann - tha <i>'cus'</i> dhaoine le tuilleadh 's a chòir agus chan eil càil aig <i>'càch'</i>.	2	
5.			<i>Gabh ri freagairt iomchaidh sam bith, mar eisimpleir:</i> Tha am bàrd a' cleachdadh ath-aithris (<i>'gach dath . . . '</i>) gus dèanamh soilleir gur e baile uile-gu-lèir os-nàiseanta a th' ann an Lunnainn. Tha am bàrd a' cleachdadh uaim gus togail air iomadachd muinntir a' bhaile mhòir - <i>'creideamh'</i>, <i>'cainnt'</i>, <i>'ceàrn'</i>. Tha daoine ann às a h-uile àite den t-saoghal, leis gach seòrsa cànan agus leis a h-uile creideamh a th' ann.	2	

Ceist			Fregairt a thathar a' sùileachadh	Comharran iomlan	Stiùireadh a bharrachd
6.			<i>Gabh ri freagairt iomchaidh sam bith, mar eisimpleir:</i> Tha suidheachadh agus trioblaidean a' bhaile mhòir ag adhbharachadh iomadh 'ceist' agus bidh daoine a' feuchainn ri 'freagairt' a lorg dhan na ceistean seo. Ach tha am bàrd a' faireachdainn gu bheil suidheachadh a' bhaile mhòir cho mòr agus cho toinnte 's, ann an dòigh, nach eil adhbhar ann na ceistean fhaighneachd agus freagairtean a lorg - 'sìos an abhainn gu cuan.' /Tha am baile cho trang 's nach eil cothrom ann cnuasachadh air mar a ghabhas suidheachadh a' bhaile mhòir a leasachadh - 'sìos an abhainn gu cuan.'	2	
7.			<i>Gabh ri freagairt iomchaidh sam bith, mar eisimpleir:</i> 'S i teachdaireachd a' bhàird gu bheil e tòrr nas fheàrr a bhith a' fuireach air an dùthaich seach am baile mòr.	1	
8.			<i>Gabh ri freagairt iomchaidh sam bith, mar eisimpleir:</i> Chan eil e cothromach. Chan eil aon rud math aige ri ràdh mu bhaile mòr mar Lunnainn. Tha e cothromach. Tha e soilleir gu bheil buaidh aig àite-togail a' bhàird air an t-sealladh a th' aige air baile mòr mar Lunnainn.	1	

Teacsa 2 - Neo-fhicsean: Rosg

Ceist			Fregairt a thathar a' sùileachadh	Comharran iomlan	Stiùireadh a bharrachd
9.			<i>Gabh ri freagairt sam bith a tha iomchaidh, a leithid:</i> Tha gàirnealarachd a' toirt togail-inntinn dhut leis gum bi thu ann an dòigh a' toirt beatha gu bith. Tha e cuideachd a' toirt dàimh phearsanta dhut ri mar a tha nàdar an t-saoghail ag obair.	2	
10.			<i>Gabh ri freagairt sam bith a tha iomchaidh, a leithid:</i> 'S e rud math a th' ann leis gu bheil e a' toirt cothrom dhan t-saoghal nàdarra soirbheachadh gun daoine a bhith a' toirt droch bhuaidh air. Cha bu chòir ge-tà an fheallsanachd seo a leantainn gu tur oir bhiodh an gàrradh eagalach mì-sgiobalta agus gun fheum dhuinn fhèin./Cha bu chòir dhan fheallsanachd seo a bhith air a leantainn ach ann am pàirtean den ghàrradh.	2	
11.			Tha an sgrìobhadair a' cruthachadh samhla gus sealltainn gu bheil àrainneachd nàdarra fhallain a cheart cho cudromach dha na creutairean 's a tha biadh ann am mòr-bhùithlean dhuinne - <i>'ma tha tha a h-uile rud air a lomadh air ais gu làr, tha sin mar gun rachadh sinn fhèin dhan mhòr-bhùth agus gum biodh na sgeilpichean falamh!'</i> Tha an sgrìobhadair a' cleachdadh pearsanachadh (<i>'càirdean seach nan nàimhdean'</i>) gus beachdachadh air a' cheangal eadar gàirnealarachd agus tuathanachas.	2	

Ceist			Fregairt a thathar a' sùileachadh	Comharran iomlan	Stiùireadh a bharrachd
12.			Tha an sgrìobhadair a' cur trì buadhairean anns a bheil uaim ri 'biastagan' ('<i>biastagan beaga bòidheach a bhith beò</i>') gus togail air trì feartan cudromach man deidhinn - tha iad 'beag' agus mar sin feumach air dìon, tha iad 'bòidheach' ged nach e sin an sealladh àbhaisteach orra agus tha e riatanach gu bheil iad a' tighinn 'beò' anns an àrainneachd. Tha an sgrìobhadair a' cur uaim gu feum le bhith a' togail air an abairt '<i>talamh tròcair</i>' 's cho cudromach 's a tha e gu bheil ceangal againn ris. Tha ar biadh a' tighinn às an talamh agus mura b' e sin cha bhiodh tròcair, no beatha, againn fhèin. Tha an sgrìobhadair le uaim a' cur cuideam air mar a tha gach rud nar beatha riatanach no roghainneil ach nach eil uaireannan na crìochan cho soilleir - '<i>riatanach/roghainneil</i>'.	2	
13.			Eisimpleirean: Puingeachadh Tha an sgrìobhadair a' cleachdadh clisg-phuing agus camagan ('<i>ged a dh'fhàsas (!) e ort</i>') gus dèanamh soilleir gu bheil e a' cluich leis an fhacal '<i>dh'fhàsas</i>'/gu bheil e a' dèanamh coimeas eadar mar a tha planntaichean agus an ùidh a th' againn annta a' fàs leis an fhacal '<i>dh'fhàsas</i>'. Tha an sgrìobhadair a' cleachdadh comharra-ceist agus camagan ('<i>dàimh àraid (no nàimhdeil?)</i>') gus cuideam a chur air a' chàirdeas neo-fhallain a th' air a bhith eadar gàirnealarachd agus tuathanachas. Tha an sgrìobhadair a' cur 'beò' ann an comharraidhean-cainnte ('<i>gum b' urrainn dhuinn a bhith "beò" às an aonais</i>') gus dèanamh soilleir gum biodh rudeigin cudromach a dhìth oirnn nam biodh sinn às aonais nan rudan seo (Comas leughaidh, Fòn-làimhe, Gàidhlig).	3	

Ceist			Fregairt a thathar a' sùileachadh	Comharran iomlan	Stiùireadh a bharrachd
			Tha an sgrìobhadair a' cleachdadh chamagan airson sealltainn cho mìorbhaileach 's a tha e gu bheil biadh a' fàs ged a tha mac-an-duine a' dèanamh sgrios air a' phlanaid - <i>'planntaichean de gach seòrsa (fhathast, a dh'aindeoin truailleadh na cruinne) a' fàs.'</i> Liosta de cheistean Tha an sgrìobhadair a' cleachdadh liosta de cheistean gus dèanamh soilleir nach e gnothach furasta a th' ann an gàirnealarachd - <i>'Carson a tha am feur . . . ? Carson a tha am pios ud den ghàrradh cho cas . . . ? Dè a bu chòir a chleachdadh? An corran no an speal . . . no an strimmar . . . ?'</i> Tha an sgrìobhadair a' cleachdadh liosta de cheistean gus beachdachadh air dè tha riatanach agus dè than roghainneil - <i>'biadh ithe? Uisge òl? Fasgadh fhaighinn? . . . comas leughaidh a bhith agad? Fòn-làimhe? Gàidhlig?'</i> Liosta Tha an sgrìobhadair a' cleachdadh liosta (<i>'tlachd is foghlam is feum is ionnsachadh is cothrom'</i>) gus dearbhadh gu bheil cuid de rudan a tha 'roghainneil' gu math riatanach.		

Ceist			Fregairt a thathar a' sùileachadh	Comharran iomlan	Stiùireadh a bharrachd
14.			Tha an sgrìobhadair aig amannan a' cleachdadh stoidhle pearsanta gus artaigil bheachdail a dhèanamh nas fhosgailte - <i>'Chan eil fhios 'am mu ar deidhinn-sa, ach thòisich an obair ghàirnealarachd againn gu ceart an t-seachdain seo.'</i> / <i>'Tha fhios 'am cuideachd nach eil a h-uile duine dèidheil air gàirnealarachd. Chan eil na mi fhìn gu ìre . . . '</i> Tha an sgrìobhadair a' cleachdadh cheistean reatoraigeach gus toirt air an leughadair smaoineachadh dha fhèin - <i>'Agus ciamar a tha sinn a' tomhas sin?'</i> Tha an sgrìobhadair a' cleachdadh tòn aotrom aig amannan gus an artaigil a dhèanamh nas beòthaile - <i>'Carson a tha am pìos ud den ghàrradh cho cas, agus mi ann an cunnart sleamhnachadh a h-uile turas a dh'fheuchas mi ris am feur a ghearradh an sin?'</i> Tha an sgrìobhadair airson na leughadairean a chur gu dol agus tha e mar sin a' crìochnachadh le brosnachadh - <i>'Mar sin, a-mach leibh dhan ghàrradh! . . . Air neo, aig a' char às lugha, a-mach leibh dhan . . . '</i> Tha an sgrìobhadair a' cleachdadh 'oir' aig toiseach cuid de na seantansan aige - a' briseadh riaghailtean àbhaisteach sgrìobhaidh - gus ceangal a dhèanamh eadar seantansan agus mar sin an argamaid aige a neartachadh. Tha an sgrìobhadair ag amas air an artaigil a dhèanamh freagarrach dhan a h-uile duine - <i>'Mothachail 's gu bheil mi nach eil gàrradh aig a h-uile duine' / 'mura'.</i>	3	

Ceist			Fregairt a thathar a' sùileachadh	Comharran iomlan	Stiùireadh a bharrachd
15.			<i>Gabh ri freagairt sam bith a tha iomchaidh, a leithid:</i> Ged a tha cuid de rudan riatanach, tha rudan ann a tha roghainneil (a leithid gàirnealarachd) a tha fhathast air leth cudromach gus am bi beatha làn, thlachdmhor againn. Gur e gnìomh air leth cudromach a th' ann an gàirnealarachd gus biadh fhaighinn, gus am bi tuigse againn air mar a tha nàdar gar beathachadh agus gus ar cuideachadh le slàint'-inntinn.	1	

[CRÌOCH STIÙIREADH CEARTACHAIDH]